

C/2024/6861

28.11.2024

Rezolucja Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

Wytyczanie postępów demokratycznych UE: rezolucja na następną kadencję ustawodawczą

(C/2024/6861)

Sprawozdawcy: **Christa SCHWENG (Grupa I)**
Cinzia DEL RIO (Grupa II)
Ioannis VARDAKASTANIS (Grupa III)

Podstawa prawna	Art. 52 ust. 4 regulaminu wewnętrznego
Data przyjęcia na sesji plenarnej	18.9.2024
Sesja plenarna nr	590
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	193/7/6

SPIS TREŚCI

Strona

1.	Wytyczanie postępów demokratycznych UE: rezolucja na następną kadencję ustawodawczą	1
2.	UE: spuścizna udanych działań, by z determinacją stawić czoła przyszłym wyzwaniom	2
3.	UE jako globalny podmiot zaangażowany na rzecz pokoju, bezpieczeństwa, handlu i postępu	3
4.	Zapewnienie naszych wartości, poszanowania praw podstawowych i różnorodności	4
5.	Przygotowania do rozszerzenia i reform	5
6.	Zapewnienie zrównoważonego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu, konkurencyjności i inwestycji w UE	6
7.	Społeczny wymiar bezpieczeństwa: zatrudnienie, umiejętności i sprawiedliwa transformacja	9
8.	Zapewnienie zdrowia i godnych warunków życia: solidny wymiar społeczny	11
9.	Uczestnictwo obywateli, solidna przestrzeń społeczeństwa obywatelskiego i konstruktywny dialog obywatelski ..	13

1. Wytyczanie postępów demokratycznych UE: rezolucja na następną kadencję ustawodawczą

1.1. Nowo wybrany Parlament Europejski i nowa Komisja Europejska, wraz z Radą Unii Europejskiej, będą odpowiedzialne za kierowanie Unią Europejską w ciągu najbliższych pięciu lat i później. Rządy przedstawiły swoje poglądy w deklaracji wersalskiej i deklaracji z Grenady. Obywatele podzielili się swoimi poglądami podczas Konferencji w sprawie przyszłości Europy. W następstwie zaleceń sformułowanych na konferencji (zwłaszcza propozycji 36 i 39, które miały na celu przyznanie EKES-owi wyraźnej roli w procesach partycypacyjnych), EKES zorganizował swój pierwszy w historii Tydzień Społeczeństwa Obywatelskiego, który umożliwił konsultacje z obywatelami, w tym z młodymi ludźmi, partnerami społecznymi i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego. Doprowadziło to do sformułowania kompleksowego zestawu możliwych do podjęcia działań mających na celu wzmocnienie i ochronę zasad demokratycznych podczas następnej kadencji UE.

1.2. W kontekście obecnych wielopłaszczyznowych kryzysów EKES wzywa nowy Parlament Europejski i Komisję Europejską, legitymizowane głosem oddanym przez obywateli w wyborach w czerwcu 2024 r., zarówno do wykorzystania wizji przyszłości wynikającej z Konferencji w sprawie przyszłości Europy oraz Tygodnia Społeczeństwa Obywatelskiego, jak i do wykorzystania różnorodności reprezentacji w EKES-ie w celu wzmocnienia międzynarodowej pozycji UE, ustanowienia struktury instytucjonalnej UE, zapewnienia solidnych podstaw dla naszych wspólnych wartości oraz ukierunkowania naszej gospodarki na zrównoważoną przyszłość, opartą na zaawansowanym modelu społecznym sprzyjającym włączeniu społecznemu, który ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia postępu, jedności i konkurencyjności.

1.3. **EKES zwraca się do instytucji Unii Europejskiej o opracowanie sześciopunktowej koncepcji bezpieczeństwa, obejmującej:**

- UE, która chroni swoich obywateli przed zagrożeniami zewnętrznymi. W tym celu potrzebna jest polityka zewnętrzna UE skoncentrowana na solidniejszych prawach podstawowych i bardziej wiarygodna dzięki wspólnej polityce obronnej UE oraz wspólnej polityce zagranicznej; UE potrzebuje również zasobów własnych, aby jej polityka na rzecz pokoju, zapobiegania konfliktom i ich rozwiązywania mogła prawidłowo funkcjonować;
- UE, która chroni obywateli przed zagrożeniami wewnętrznymi, głównie związanymi ze zdrowiem, zmianami demograficznymi i ubóstwem, oraz zapewnia dostępną, powszechną ochronę socjalną i dobrobyt w całej Europie;
- UE, która gwarantuje konkurencyjną społeczną gospodarkę rynkową opartą na ekosystemach zapewniających produktywność, innowacyjność, wysokiej jakości miejsca pracy i pełne zatrudnienie, w której konkurencyjność opiera się na zdolności UE do odgrywania wiodącej roli w zakresie zrównoważenia środowiskowego oraz postępu społecznego i technologicznego;
- UE, która tworzy odporną gospodarkę z korzyścią dla wszystkich obywateli poprzez: zapewnienie skutecznej koordynacji polityk makroekonomicznych w państwach członkowskich, przy jednoczesnym zapewnieniu dobrobytu gospodarczego obywateli; zapewnienie trwałej konkurencyjności europejskich przedsiębiorstw i utrzymanie siły nabywczej, przy jednoczesnym skutecznym zwalczaniu inflacji; zagwarantowanie włączenia finansowego i promowanie edukacji finansowej; ustanowienie sprawiedliwych systemów podatkowych; zwalczanie prania pieniędzy; oraz ustanowienie europejskiego budżetu, który zapewni UE wystarczające środki finansowe na osiągnięcie celów politycznych bez pozostawiania nikogo w tyle;
- UE, która zapewnia dialog i uczestnictwo partnerów społecznych, zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego i obywateli, aby sprostać wyzwaniom i przemianom dnia dzisiejszego i najbliższej przyszłości. Korzyści płynące z pokoju powinny dotrzeć do wszystkich komponentów i grup naszego społeczeństwa;
- UE, która chroni zarówno przed obecnymi, jak i przyszłymi zagrożeniami związanymi ze zmianą klimatu, zanieczyszczeniem i utratą różnorodności biologicznej. Kryzys klimatyczny stanowi zagrożenie zarówno dla życia, jak i dla źródeł utrzymania. UE musi podjąć działania w celu zmniejszenia emisji o 90 % do 2040 r., zwiększenia odporności na zmiany klimatu oraz odbudowy zasobów przyrodniczych i różnorodności biologicznej, aby zapewnić, że podstawowe potrzeby (żywność, woda, energia, zdrowie publiczne itp.) nie będą zagrożone na jej terytorium ani w pozostałej części świata.

2. **UE: spuścizna udanych działań, by z determinacją stawić czoła przyszłym wyzwaniom**

2.1. Unia Europejska opiera się na uniwersalnych wartościach, prawach oraz praworządności. To właśnie, podobnie jak 80 lat pokoju, jest głównym elementem tej historii europejskiego sukcesu. Europejczycy mają z sobą trudne momenty (należy pamiętać, że UE narodziła się po dwóch wojnach światowych), ale dane pokazują, że osiągnęli lepsze wyniki niż którykolwiek z ich konkurentów lub krajów sąsiadujących. Nie ulega wątpliwości, że od momentu swojego powstania Unia Europejska cieszyła się długim okresem pokoju, dobrobytu gospodarczego i postępu społecznego.

2.2. Podczas pandemii COVID-19 UE zapewniła wszystkim swobodny dostęp do szczepionek, a także zagwarantowała dostępność żywności. W odpowiedzi na kampanię, jaką dzieci i młodzież prowadzą na rzecz przeciwdziałania zmianie klimatu, przyjęto niezwykle ambitny program na rzecz zrównoważonego środowiska: Europejski Zielony Ład, którego celem jest osiągnięcie neutralności klimatycznej Europy do 2050 r. UE podjęła działania w celu przeciwdziałania wszelkim rodzajom dyskryminacji. Niezależnie od tego, czy mają siedzibę w dużym czy małym państwie członkowskim, przedsiębiorstwa, podmioty gospodarki społecznej i osoby samozatrudnione mają dostęp do rynku 450 milionów konsumentów o równych szansach, na którym wszystkie podmioty gospodarcze mogą działać w stabilnym środowisku.

2.3. UE jest gospodarką, która najlepiej chroni ludzi i dąży do maksymalnego wykorzystania ich talentów. Działa również na rzecz ochrony patentów i produktów regionalnych oraz jest liderem w regulowaniu gospodarki cyfrowej. Wszystkie kraje, które przystąpiły do UE na przestrzeni lat, poprawiły warunki życia i pracy swoich obywateli w większym stopniu i szybciej niż jakikolwiek inny kraj w regionie. Oparte na prawach podejście do swobodnego przepływu osób ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia postępu, sprawiedliwości i głębszej integracji. EKES oczekuje, że tak samo będzie w przypadku krajów, które wkrótce dołączą do rodziny UE.

2.4. Tych wspólnych osiągnięć nie można już brać za pewnik. UE stoi obecnie w obliczu nowych zagrożeń, a także starych i nowych wyzwań. Powiązanie Rosji i Chin z gospodarkami wschodzącymi (np. krajami BRICS i państwami Zatoki Perskiej) na nowo definiuje globalny krajobraz geopolityczny i partnerstwa gospodarcze. Należy podkreślić, że w przeciwieństwie do UE, kraje, które nie są demokracjami, prowadzą agresywną i pozbawioną skrupułów politykę zagraniczną i nie są zaangażowane w przestrzeganie praw człowieka i zrównoważony rozwój. Ich inwestycje finansowe zdecydowanie zmieniły globalną architekturę finansową, powodując konieczność znalezienia nowej równowagi. Nawet Stany Zjednoczone ryzykują utratę cech wiarygodnego partnera, jeśli siły populistyczne powrócą do władzy w tym roku.

2.5. Dlatego Unia Europejska stoi w obliczu niepewności, ryzykownych sytuacji spowodowanych wojnami, takich jak wojny w Ukrainie i w Strefie Gazy, i musi na całym świecie szukać sojuszników, którzy również bronią praworządności i poszanowania praw podstawowych, ponieważ są to wartości, które jednoczą państwa członkowskie UE.

2.6. Po przejściu przez serię głębokich kryzysów gospodarczych, zdrowotnych i geopolitycznych, obywatele mają poczucie niepewności i zwracają się do swoich instytucji, czy to europejskich, krajowych, regionalnych, czy lokalnych, aby szukać ochrony przed niekorzystnymi okolicznościami życiowymi, które mogą wynikać z zewnętrznych lub gospodarczych zagrożeń, ataków na nasze podstawowe wartości, zagrożeń dla zdrowia lub utraty godziwych dochodów.

3. UE jako globalny podmiot zaangażowany na rzecz pokoju, bezpieczeństwa, handlu i postępu

3.1. W ciągu ostatnich kilku lat UE zdołała przezwyciężyć kryzysy z pomocą zasad leżących u jej podstaw, a także dzięki temu, że jej państwa członkowskie były mocno zjednoczone. Udało się to również osiągnąć dzięki jej zdolności fiskalnej, silnie wspieranej przez państwa członkowskie, która zapewniła szybkie reagowanie i zdolność do podejmowania działań.

3.2. Same państwa członkowskie nie są w stanie sprostać obecnym wyzwaniom, ale wspólnie mogą wpływać na przyszłość. Zmiana klimatu i stopniowe odchodzenie od paliw kopalnych będą wymagały nowej polityki strategicznej autonomii UE, ale również zmieniają globalny bilans sił i grożą zaostrzeniem globalnych konfliktów. Zamiast indywidualnych reakcji państw członkowskich, które osłabiają UE, Europa musi mieć jasną wizję i odgrywać silniejszą wspólną rolę polityczną w tym nowym kontekście geopolitycznym, aby móc reagować skuteczniej i szybciej.

3.3. UE powinna wzmocnić pozycję swoich obywateli i zapewnić im bezpieczeństwo w kilku obszarach, chroniąc ich przed: wrogami zewnętrznymi, zagrożeniami dla zdrowia i przyszłymi pandemiami, zagrożeniami hybrydowymi oraz niewłaściwym wykorzystaniem lub nadużyciem zaawansowanych technologii cyfrowych, ryzykiem ubóstwa, wykluczenia i dyskryminacji, przy jednoczesnym zapewnieniu wszystkim możliwości gospodarczych i zatrudnienia, przed ryzykiem zagrożeń dla klimatu i różnorodności biologicznej, a wreszcie przed zagrożeniami dla demokracji uczestniczącej, zachęcając obywateli do aktywnego udziału w życiu obywatelskim, politycznym i demokratycznym.

3.4. UE jest i musi pozostać gwarantem pokoju. Należy poprawić jej potencjał dyplomatyczny, tak aby wspólnej polityce bezpieczeństwa i obrony UE towarzyszyła rzeczywista zdolność do rozwiązywania konfliktów i zapobiegania im. Polityka ta powinna chronić przed ingerencją zewnętrzną mającą na celu destabilizację społeczeństw i instytucji demokratycznych oraz powinna angażować się w nowy multilateralizm, zgodnie z prawem międzynarodowym. Wspólna polityka obronna UE wymaga również prawdziwej, w pełni rozwiniętej wspólnej polityki zagranicznej wykraczającej poza obecną wzmocnioną współpracę (tj. wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa). W tym celu UE powinna dysponować niezbędnymi środkami materialnymi i niematerialnymi, w tym zasobami własnymi.

3.5. EKES proponuje:

— działania na rzecz pokoju, bezpieczeństwa, globalnej sprawiedliwości i globalnego postępu poprzez aktywne zaangażowanie na rzecz pokoju wspieranie systemu wielostronnego; zapewnianie uczciwej konkurencji; walkę z ubóstwem; promowanie dialogu społecznego i obywatelskiego; krzewienie demokracji, praw człowieka oraz propagowanie humanitarnego systemu zarządzania migracją;

- dążenie do większej integracji politycznej, zwiększonej autonomii strategicznej i prawdziwej, wspólnej, w pełni rozwiniętej polityki zagranicznej. W tym celu UE powinna przemawiać jednym głosem w instytucjach wielostronnych i wykorzystać międzynarodową rolę euro jako strategicznego atutu. EKES zaleca wprowadzenie głosowania większością kwalifikowaną w polityce zagranicznej UE;
- wzmocnienie wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony UE, w tym wzmocnienie wspólnych strategicznych i krytycznych technologii i zdolności obronnych UE, a także zacieśnienie współpracy z partnerami o podobnych poglądach;
- wdrożenie Agendy 2030 ONZ i jej celów zrównoważonego rozwoju jako nadrzędnej strategii UE poświęconej pokojowi, postępowi gospodarczemu, społecznemu i środowiskowemu. Można to osiągnąć jedynie poprzez zorganizowane i znaczące zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego;
- wspieranie otwartej i opartej na zasadach europejskiej polityki handlowej, która uzupełnia i wspiera inne kluczowe polityki UE w zakresie praw podstawowych i praworządności, a także polityki klimatycznej, cyfrowej, innowacyjnej, społecznej i przemysłowej. Umowy handlowe powinny zwiększać odporność poprzez dywersyfikację przywozu, tworzenie możliwości rynkowych dla przedsiębiorstw europejskich, poprawę bezpieczeństwa i ograniczanie ryzyka geopolitycznego, jednocześnie promując egzekwowanie norm społecznych i środowiskowych oraz zapewniając równe szanse dla uczciwej konkurencji na całym świecie. Dodatkowy dostęp do surowców krytycznych i innych nakładów, w tym energii, który zapewniają takie umowy, może pomóc w zapewnieniu odpornych, zrównoważonych i odpowiedzialnych łańcuchów dostaw w UE;
- uznanie kluczowej roli i wezwanie do skutecznego wdrożenia niedawno przyjętej dyrektywy w sprawie należytej staranności, wspierania praw człowieka i kwestii środowiskowych jako integralnej części niektórych łańcuchów dostaw i działalności przedsiębiorstwa.

4. Zapewnienie naszych wartości, poszanowania praw podstawowych i różnorodności

4.1. Europa, która ceni różnorodność i opowiada się za praworządnością i prawami podstawowymi, jest fundamentem spójnego i tolerancyjnego społeczeństwa. UE powinna zająć stanowisko w kwestii praworządności jako podstawowej zasady i dawać przykład w walce z dezinformacją i dyskryminacją. We wszystkich krajach, które odchodzą od praworządności, mamy do czynienia z regresem wobec kobiet, społeczności LGBTQIA+ i/lub słabszych grup społecznych. Walka o praworządność to walka o równość, o bezstronną edukację dla naszych dzieci, o umożliwienie młodym ludziom demonstrowania na rzecz zrównoważonej przyszłości oraz o umożliwienie niezależnym dziennikarzom i obrońcom praw człowieka korzystania z wolności wypowiedzi. Poszanowanie praworządności ma również wymiar gospodarczy, który wpływa na decyzje handlowe i inwestycyjne, ponieważ praworządność jest również podstawą stabilnego i przewidywalnego środowiska dla przedsiębiorstw i konsumentów. EKES wzywa UE do działania na rzecz poszanowania praworządności w całej UE i poza nią.

4.2. Umieszczenie podstawowych wartości demokracji, solidarności, praw człowieka, równości, zrównoważonego rozwoju i praworządności na pierwszym planie wszelkich dyskusji na temat sukcesu UE to sprawa zasadnicza. Partnerzy społeczni i organizacje społeczeństwa obywatelskiego odgrywają kluczową rolę w utrzymywaniu i umacnianiu tych wartości. Ich niestrudzone wysiłki na rzecz promowania zaangażowania obywatelskiego i aktywnego obywatelstwa, krzewienia dialogu obywatelskiego i społecznego, propagowania praw człowieka i promowania praktyk demokratycznych stanowią nieocenioną wartość i przyczyniają się do wzmocnienia, odporności i reprezentatywności UE.

4.3. Uznanie i podkreślenie niezbędnej roli, którą organizacje społeczeństwa obywatelskiego odgrywają w ochronie tych zasad, jest jednym z priorytetów, ponieważ zapewnia wielką głębię kompleksowej wizji Europy, którą chcemy nadal budować.

4.4. EKES zaleca zatem, by:

- UE podejmowała działania w związku z ewentualnymi przyszłymi zmianami traktatów w celu zapewnienia poszanowania praworządności, praw podstawowych i różnorodności poprzez zbadanie zmian w mechanizmach podejmowania decyzji. Ochrona demokracji przed zagrożeniami wewnętrznymi i zewnętrznymi musi odbywać się poprzez stworzenie sprzyjającej przestrzeni obywatelskiej w granicach UE i poza jej granicami oraz poprzez zmianę pakietu na rzecz obrony demokracji w celu zlikwidowania luk prawnych podważających instytucje demokratyczne;
- ustanowić europejską tarczę demokratyczną, która zapewni ochronę przed zagranicznymi ingerencjami i dezinformacją oraz stanie na straży integralności procesów demokratycznych w całej UE;

- zapewnić, w ramach paktu o migracji i azylu, by UE zachowała właściwą równowagę między skutecznym i realistycznym zarządzaniem migracją, które jest humanitarne i zrównoważone, promowaniem legalnych dróg wjazdu do UE, zapewnieniem bezpieczeństwa i kontroli swych granic zewnętrznych, podejściem do azylu opartym na prawach oraz integracją migrantów i uchodźców na rynku pracy. Pełne poszanowanie praw człowieka i solidarność między państwami członkowskimi muszą być zagwarantowane przez cały czas;
- podjąć pilne kroki w celu ustanowienia „Unii równości” dla wszystkich osób w każdym wieku. Oznacza to, że trzeba będzie wzmocnić istniejące ramy prawne dotyczące przeciwdziałania dyskryminacji oraz zapewnić ich pełne wdrożenie i egzekwowanie. Wymaga to również wzmocnienia stanowiska komisarza ds. równości w nowym kolegium komisarzy oraz zapewnienia mu specjalnej teki i odpowiedniej dysekcji generalnej.

5. Przygotowania do rozszerzenia i reform

5.1. Aby zagwarantować, że projekt europejski będzie nadal zmierzał w kierunku pokoju, dobrobytu i demokracji oraz aby zapewnić długoterminową stabilność na naszym kontynencie, musimy przyjąć do europejskiej rodziny nowych członków z Bałkanów Zachodnich i krajów sąsiadujących z Rosją, takich jak Ukraina, Mołdawia i Gruzja. Procesy decyzyjne UE mogą nie być odpowiednie dla Unii składającej się z 30–35 państw. Ważnym zadaniem następnej Komisji Europejskiej będzie przygotowanie i – w razie potrzeby – dostosowanie instytucji, a przy tym uważne monitorowanie postępów dokonywanych przez kraje kandydujące w zakresie przestrzegania wartości leżących u podstaw UE i jej dorobku prawnego. W ścisłej współpracy z Parlamentem Europejskim następna Komisja musi zadbać o to, by każde przyszłe rozszerzenie przynosiło korzyści zarówno obywatelom UE, jak i obywatelom krajów kandydujących, oraz by utrzymano wysokie standardy UE w zakresie zrównoważonego rozwoju.

5.2. Wymaga to również dostosowania do budżetu UE i zasobów własnych UE w celu wdrożenia europejskiej polityki inwestycyjnej. W tym względzie przydatne mogą być doświadczenia zdobyte w ramach instrumentu Next Generation EU.

5.3. Proces ten powinien zwiększyć udział zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego, z przeznaczeniem szczególnej roli partnerom społecznym, a wszystkie partie polityczne powinny zobowiązać się do obrony swojego prawa do zrzeszania się, prawa do wypowiedzi oraz wolności prasy i mediów, a także do zwalczania wszelkich monopoli informacyjnych lub manipulacji debatą publiczną.

5.4. Polityka spójności pozostaje jednym z podstawowych filarów umożliwiających zbliżenie UE do jej obywateli oraz zmniejszenie różnic między regionami UE i nierówności między obywatelami. Polityka spójności dostosowana do przyszłych potrzeb musi pozostać solidną polityką inwestycyjną wspierającą spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną w całej UE, przy jednoczesnym dążeniu do zapewnienia równych szans i poprawy warunków życia i pracy dla wszystkich. Jej podstawowa zasada, zgodnie z którą „nikogo nie wolno pominąć”, pozostaje ważna i aktualna. Organizacje społeczeństwa obywatelskiego są gotowe kontynuować działania na rzecz osiągnięcia celów spójności za pomocą zasady partnerstwa, wielopoziomowego sprawowania rządów i zarządzania dzielonego. Wyjątkową uwagę należy zwrócić na regiony o szczególnych cechach, takie jak regiony najbardziej oddalone, górskie i wyspiarskie. Wieloletnie ramy finansowe (WRF) powinny być w stanie sprostać wyzwaniom związanym z rozszerzeniem, a także ryzyku dysproporcji między regionami, które mogą wynikać z agendy bezpieczeństwa w przypadku braku solidnej, odpowiednio finansowanej regionalnej i lokalnej polityki spójności.

5.5. W tym kontekście EKES wzywa do utrzymania zakresu odpowiedzialności konkretnego komisarza odpowiedzialnego za tę ważną politykę i sprzeciwia się przekształceniu polityki spójności w prosty instrument odbudowy gospodarczej lub w instrument przeciwdziałania sytuacjom kryzysowym.

5.6. EKES poczynił już ważny krok w kierunku rozszerzenia, umożliwiając udział *ad hoc* przedstawicieli organizacji społeczeństwa obywatelskiego z krajów kandydujących w niektórych posiedzeniach EKES-u. Zachęcamy inne instytucje UE do pójścia za naszym przykładem i umożliwienia przedstawicielom krajów kandydujących wstępu na zwyczajne posiedzenia UE. Będzie to namacalną oznaką determinacji UE do kontynuowania procesu rozszerzenia przy jednoczesnym zapewnieniu obywatelom tych krajów możliwości zapoznania się z funkcjonowaniem EKES-u i UE w ujęciu ogólnym.

5.7. EKES apeluje o to, by:

- Parlament Europejski poszedł za przykładem EKES-u i włączył kraje kandydujące, przynajmniej częściowo, w codzienne działania UE poprzez silniejsze partnerstwa;

- polityka spójności UE odpowiadała przyszłym potrzebom z zastosowaniem zrównoważonych i sprawiedliwych środków redystrybucji między regionami i obywatelami, zarówno w krajach kandydujących, jak i w regionach obecnych państw członkowskich, które są bardziej narażone na zmiany wynikające z rozszerzenia;
- UE rozważyła możliwość wprowadzenia głosowania większością kwalifikowaną w procesie przystąpienia do UE przynajmniej na wszystkich etapach pośrednich oraz by decyzje były otwarte, przejrzyste i dostępne dla ogółu społeczeństwa. Należy podjąć bardziej zdecydowane środki w celu zapewnienia egzekwowania praw podstawowych.

6. Zapewnienie zrównoważonego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu, konkurencyjności i inwestycji w UE

6.1. W obliczu nowej rzeczywistości geopolitycznej i coraz bardziej złożonych wyzwań wzywamy instytucje UE do podjęcia zdecydowanych działań w celu zapewnienia jej długoterminowej konkurencyjności, dobrobytu i przywództwa na arenie światowej. Przewiduje się, że udział UE w światowej gospodarce będzie stale spadał z niemal 15 % do zaledwie 9 % do 2050 r. ⁽¹⁾ W związku z tym konieczne jest ulepszenie wszystkich strategii politycznych sprzyjających zwiększeniu wydajności i zrównoważonej konkurencyjności UE. Inwestycje w innowacje i produkcję w ramach otwartej autonomii strategicznej – takie jak przemysł technologii neutralnych emisyjnie, gospodarka o obiegu zamkniętym, surowce krytyczne, akt w sprawie cipów oraz technologie obronne i strategiczne – są pilne i należy je dostosować do wspólnych celów społecznych i środowiskowych, wspierając dobrostan przyszłych pokoleń.

6.2. Zmiana klimatu, zanieczyszczenie i zmiany różnorodności biologicznej zaobserwowane w ostatnich latach skłoniły Europę do zaangażowania się w realizację Zielonego Ładu. UE pilnie potrzebuje silnego Zielonego i Społecznego Ładu opartego na gospodarce dobrobytu i nowej koncepcji dobrobytu dla ludzi i planety, zapewniającego sprawiedliwą transformację i podejście oparte na prawach człowieka. Aby uniknąć sytuacji, w której inicjatywa ta będzie stanowić duże obciążenie dla przedsiębiorstw, należy zapewnić właściwe i skuteczne wdrożenie poprzez ustanowienie realistycznych planów działania na szczeblu krajowym oraz poprzez wspieranie przedsiębiorstw, w szczególności MŚP, w celu utrzymania konkurencyjności oraz zapewnienia pełnego zatrudnienia wysokiej jakości.

6.3. Europejski Niebieski Ład jest również jednym z kluczowych obszarów priorytetowych. Biorąc pod uwagę kluczowy charakter wody oraz obecne i przyszłe wyzwania stojące przed światem i naszym kontynentem, wodę należy uznać za priorytet, a Europejski Niebieski Ład należy przyjąć jako odrębną politykę strategiczną, ponieważ polityka wodna nie może ograniczać się wyłącznie do polityki klimatycznej. Niebieski Ład i Zielony Ład częściowo się pokrywają, ale zachowują różne obszary działania i różne podejścia. Europa może przekształcić wyzwania związane z wodą w nowe możliwości rozwoju technologicznego, postępu społecznego, nowych miejsc pracy, umiejętności i rozwoju przedsiębiorstw, przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska i ochronie zasobów wodnych z korzyścią dla wszystkich.

6.4. Europa ma ogromny potencjał w zakresie innowacji, umożliwiając naszej gospodarce konkurowanie w skali światowej. Zmiany demograficzne, niewystarczające inwestycje w przyszłościowe systemy edukacji i nowe umiejętności, złe warunki pracy w niektórych sektorach i ograniczone możliwości w zakresie mobilności, prowadzące do niedoborów siły roboczej, stają się jednak przeszkodą dla sprawiedliwego i trwałego wzrostu gospodarczego zarówno na szczeblu krajowym, jak i regionalnym. W globalnym wyścigu o talenty Europa musi odgrywać wiodącą rolę, oferując atrakcyjne miejsca do życia i pracy, nie lekceważąc ryzyka drenażu mózgow w UE i w państwach trzecich. Skuteczna inicjatywa polityczna w tej dziedzinie będzie wymagała całościowego podejścia uwzględniającego wszystkie różne wymiary tych wyzwań. Dialog społeczny jest ważnym atutem towarzyszącym tym szybkim przemianom w świecie pracy.

6.5. Sprawnie funkcjonujący, zmodernizowany jednolity rynek musi znajdować się w centrum gospodarki UE, w którym przedsiębiorstwa, pracownicy i ogół społeczeństwa mają dostęp do większych możliwości. Inwestycje w nowe technologie należy wspierać za pomocą perspektywicznych, stabilnych ram regulacyjnych opartych na przewidywalnej polityce zarówno na szczeblu unijnym, jak i krajowym. Państwa członkowskie i UE powinny zadbać o to, by przy opracowywaniu mechanizmów finansowania wspierających takie inwestycje nie dochodziło do zakłóceń konkurencji.

⁽¹⁾ PwC (2017), The long view: how will the global economic order change by 2050?.

6.6. Aby wspierać te cele, ramy regulacyjne UE powinny zapewniać pewność i przewidywalność prawa, być lepiej zintegrowane i spójne we wszystkich obszarach polityki, być otwarte na innowacyjne podejścia i domyślnie cyfrowe, a jednocześnie zapobiegać nadmiernej regulacji i dążyć do ograniczenia zbędnej biurokracji bez szkody dla podstawowych celów legislacyjnych. Rosnąca tendencja rządów krajowych do stawiania domniemanych interesów krajowych na pierwszym miejscu sprawia, że jednolity rynek staje się mniej wydajny i rozdrobniony. Instytucje UE mają obowiązek zapewnić skuteczne wdrożenie przepisów UE oraz podejmować szybkie i skuteczne działania przeciwko państwom członkowskim, które nie przestrzegają przepisów. Potrzebne są ramy regulacyjne zapewniające właściwą równowagę między pobudzaniem innowacji i inwestycji z jednej strony a rozwiązywaniem wszelkiego rodzaju problemów związanych z bezpieczeństwem z drugiej strony, aby w pełni wykorzystać potencjał innowacyjny Europy w zakresie nowych czystych technologii oraz zapewnić przewagę pioniera dla ekologizacji przemysłu niezależnego od paliw kopalnych, a także stać się bardziej zintegrowanym ekosystemem, w którym przemysł wytwórczy i usługi produkcyjne wzajemnie się wspierają.

6.7. Silniejsza, transformacyjna i konkurencyjna baza przemysłowa wymaga ogromnych inwestycji, które powinny być finansowane, regulowane i wdrażane w sposób zachowujący integralność jednolitego rynku i niwelujący różnice we wzroście, wydajności i innowacyjności między UE a jej partnerami międzynarodowymi i głównymi konkurentami. Należy wdrożyć skuteczną politykę przemysłową, która obniża emisyjność naszego przemysłu w konkurencyjny sposób, rozwija przewagę konkurencyjną Unii w zakresie cyfrowych i czystych technologii, dywersyfikuje i zabezpiecza strategiczne łańcuchy dostaw, a także wzmacnia europejską bazę technologiczno-przemysłową sektora obronnego. Polityka ta wymaga wspierających środków sprawiedliwej transformacji, inwestowania w nowoczesną administrację publiczną i usługi publiczne, infrastrukturę i wysokiej jakości usługi świadczone w interesie ogólnym.

6.8. Inwestycje publiczne i prywatne w państwach członkowskich powinny być ukierunkowane na modernizację ich infrastruktury. Koordynacja na wszystkich szczeblach jest konieczna, aby zapewnić skuteczność inwestycji publicznych, zarówno finansowanych przez UE, jak i poszczególne państwa członkowskie. Unijne ramy zarządzania gospodarczego mogłyby stworzyć przestrzeń fiskalną dla inwestycji, które z kolei mogłyby prowadzić do powstania innowacyjnych mechanizmów finansowania z udziałem sektora prywatnego w celu pełnego wykorzystania potencjału wsparcia finansowego dla takich inwestycji na szczeblu UE. W tym celu bardziej ambitne ramy zrównoważonego finansowania mogłyby skuteczniej zagwarantować zgodność inwestycji prywatnych ze wspólnymi celami UE. Uczynienie alternatywnych form finansowania, takich jak platformy pożyczkowe, inwestycje społecznościowe, rynki kapitału wysokiego ryzyka i obligacji, bardziej atrakcyjnymi i łatwo dostępnymi dla wszystkich przedsiębiorstw i osób fizycznych, pomogłoby w finansowaniu ambitnych projektów innowacyjnych i inwestycyjnych. Skuteczne funkcjonowanie rynków finansowych ma zasadnicze znaczenie dla przejścia na neutralną dla klimatu i w coraz większym stopniu cyfrową gospodarkę charakteryzującą się zrównoważonym wzrostem gospodarczym sprzyjającym włączeniu społecznemu.

6.9. Ukończenie tworzenia unii rynków kapitałowych ma kluczowe znaczenie dla uruchomienia zasobów niezbędnych do inwestowania w transformację ekologiczną i cyfrową, a także dla strategicznej autonomii UE. Unia bankowa ma zasadnicze znaczenie dla rzeczywistej unii gospodarczej i walutowej, a jej ukończenie zwiększyłoby stabilność finansową i odporność gospodarki UE.

6.10. Co więcej, jesteśmy świadkami ogromnego skoku naprzód w wykorzystaniu sztucznej inteligencji, która może przyczynić się do zwiększenia wydajności i poprawy modeli organizacji pracy, jeżeli będzie odpowiednio zarządzana z zastosowaniem podejścia skoncentrowanego na człowieku.

6.11. EKES:

- Wzywa nowy Parlament Europejski i Komisję Europejską do jak najlepszego wykorzystania otrzymanego mandatu i wdrożenia planów ochrony planety, do inwestowania w zrównoważony wzrost gospodarczy i konkurencyjność oraz do zwiększenia suwerenności UE w strategicznych obszarach, dla dobra przyszłych pokoleń i zgodnie z zasadą sprawiedliwości międzypokoleniowej. Powinny one kontynuować drogę w kierunku sprawiedliwej społecznie, ekologicznej, niebieskiej i cyfrowej transformacji i innowacji, zapewniając w ten sposób wysokiej jakości miejsca pracy i odporność w ramach projektu europejskiego.
- Opowiada się za wyciągnięciem wniosków z Next Generation EU oraz za przyjęciem obecnych wniosków i zobowiązań dotyczących nowych zasobów własnych dla budżetu UE, wraz z unijnym narzędziem inwestycyjnym, które w stosownych przypadkach mogłoby umożliwić objęcie niektórych krytycznych i strategicznych technologii zarządzaniem publicznym, przy jednoczesnej ochronie wszystkich inwestorów, zarówno publicznych, jak i prywatnych.
- Zaleca promowanie europejskiego modelu społecznej gospodarki rynkowej poprzez: wspieranie przedsiębiorczości i innowacji; inwestowanie w wysokiej jakości kształcenie, szkolenie i umiejętności; zapewnienie prawa do uczenia się przez całe życie, w tym do przekwalifikowania i podnoszenia kwalifikacji; pielęgnowanie wysokiej jakości kwalifikacji zawodowych; tworzenie trwałych miejsc pracy wysokiej jakości, w tym w nowych formach pracy; wspieranie współpracy między instytucjami edukacyjnymi i szkoleniowymi; oraz zapewnienie skutecznego dostępu do wysokiej jakości szkoleń dla wszystkich.

- Zaleca wzmocnienie istniejących przepisów dotyczących jednolitego rynku w celu stworzenia nowej dynamiki usuwania barier dla transgranicznej mobilności osób, towarów, usług, kapitału i danych. Jest to szczególnie ważne, ponieważ w ostatnich latach równe warunki działania na jednolitym rynku zostały osłabione przez zwolnienia związane z kryzysem i spowolnienie w usuwaniu barier dla swobodnego przepływu.
- Popiera tworzenie i rozwój MŚP poprzez urzeczywistnienie zasady „najpierw myśl na małą skalę”, zapewnienie stabilnych ram prawnych, usprawnienie procesów administracyjnych w celu wsparcia MŚP, zapewnienie równych warunków działania na jednolitym rynku oraz zapewnienie MŚP dostępu do energii ze źródeł odnawialnych po przystępnych cenach.
- Apeluje o solidną europejską strategię przemysłową, która uzupełni cel na 2040 r., jakim jest ograniczenie emisji CO₂ o 90 %, oraz utrzymanie wysokiej jakości miejsc pracy w Europie. W związku z tym pilnie potrzebny jest kompleksowy plan działania, taki jak proponowany Czysty Ład Przemysłowy, w ramach Europejskiego Zielonego Ładu, jako strategiczny priorytet w celu zwiększenia i zapewnienia zrównoważonej konkurencyjności UE.
- Zaleca podjęcie działań na rzecz ożywienia unijnego sektora rolnego i wspierania rozwoju obszarów wiejskich poprzez zwiększenie jego atrakcyjności dla młodych ludzi i osób prowadzących małe, średnie lub rodzinne gospodarstwa rolne oraz przedsiębiorstwa, co pozwoli zapobiec odpływowi ludności z obszarów wiejskich. Rolnicy ci powinni otrzymać wsparcie w ramach odpowiednio finansowanej wspólnej polityki rolnej po 2027 r., która będzie chronić europejską produkcję żywności i zapewniać jej odporność. Dynamiczne społeczności wiejskie i rolnicze będą zrównoważone tylko wtedy, gdy potrzeby gospodarcze, społeczne i środowiskowe będą zaspokajane w zrównoważony sposób.
- Opowiada się za rozwojem silnej gospodarki społecznej poprzez wdrożenie zalecenia Rady ds. Gospodarki Społecznej dotyczącego wspierania społecznie odpowiedzialnych praktyk biznesowych i korzyści publicznych – zob. Plan działania z Liège na rzecz gospodarki społecznej w UE.
- Uznaje, że kryzys klimatyczny stanowi zmianę paradygmatu: konieczne jest zapewnienie wdrożenia Zielonego, Społecznego i Niebieskiego Ładu oraz odnośnych programów UE jako wzajemnie powiązanych obszarów polityki. Należy podjąć środki zarówno na poziomie UE, jak i państw członkowskich, aby przewidzieć konsekwencje i zmierzyć koszty zmiany klimatu (powódzie, niska produkcja roślinna, susze itp.). Obywatele muszą być postrzegani jako aktywni uczestnicy, a ich rola jako prosumentów energii w transformacji klimatycznej musi być ułatwiona.
- Zaleca zapewnienie sprawiedliwej i równej transformacji dla wszystkich poprzez promowanie europejskich ram polityki na rzecz sprawiedliwej transformacji, aby umożliwić przejście na zrównoważoną i niskoemisyjną gospodarkę oraz zapewnić, że takie transformacje przyniosą korzyści ogółowi społeczeństwa, nie pozostawiając nikogo w tyle i opierając się na spójności i solidarności międzypokoleniowej. Komitet podkreśla, że ramy polityki na rzecz sprawiedliwej transformacji powinny iść w parze ze strategiami politycznymi UE, które umożliwią przedsiębiorstwom sprawiedliwą konkurencyjność, zrównoważoność, wzmacnianie się i zwiększanie odporności oraz odegranie – dzięki dialogowi społecznemu – ich roli w zapewnianiu sprawiedliwej transformacji skoncentrowanej na ludziach, a jednocześnie chroniącej przyrodę i środowisko oraz uwzględniającej warunki lokalne i wykorzystującej możliwości.
- Z zadowoleniem przyjmuje decyzję o przeznaczeniu 86 mld EUR na Społeczny Fundusz Klimatyczny UE na lata 2026–2032. Dodatkowe finansowanie za pośrednictwem unijnego Funduszu Dostosowania do Zmiany Klimatu, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji oraz Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności należy również przeznaczyć na łagodzenie negatywnych skutków kryzysu klimatycznego, w szczególności skutków dla osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji.
- Podkreśla znaczenie konsultacji z pracownikami w celu wspierania transformacyjnego wymiaru strategii UE na rzecz bezpieczeństwa i zrównoważonego rozwoju, a także przewidywania wpływu przełomowych technologii, takich jak sztuczna inteligencja. Aby osiągnąć sprawiedliwą transformację w świecie pracy, należy udostępnić partnerom społecznym na wszystkich szczeblach skuteczne mechanizmy konsultacji i odpowiednie ramy, w tym dialog społeczny i układy zbiorowe, którym powinien towarzyszyć skuteczny dialog obywatelski z odpowiednimi zainteresowanymi stronami.
- Uważa, że konieczne jest podjęcie dalszych kroków w celu stworzenia skutecznej i zintegrowanej unii rynków kapitałowych oraz w pełni rozwiniętej unii bankowej, obejmującej wszystkie państwa członkowskie, w celu dalszej harmonizacji i usunięcia przeszkód transgranicznych, przy jednoczesnym zapewnieniu należytej regulacji i nadzoru, z myślą o zachowaniu stabilności finansowej, ochronie konsumentów, inwestorów i oszczędzających oraz osiągnięciu solidnego jednolitego rynku.

7. Społeczny wymiar bezpieczeństwa: zatrudnienie, umiejętności i sprawiedliwa transformacja

7.1. W deklaracji z La Hulpe z 16 kwietnia 2024 r., przyjętej w okresie belgijskiej prezydencji w Radzie UE, podkreślono, że w czasach wielu wyzwań Unia Europejska musi obecnie bardziej niż kiedykolwiek trzymać się swoich podstawowych wartości, takich jak równość i postęp społeczny. Stanowisko to zostało zdecydowanie powtórzone przez EKES^(?).

7.2. W obliczu zmian klimatycznych i demograficznych, transformacji cyfrowej i ekologicznej oraz globalnych wyzwań gospodarczych i związanych z bezpieczeństwem wymiar społeczny UE powinien ukierunkować program bezpieczeństwa w stronę wysoce konkurencyjnej społecznej gospodarki rynkowej, zrównoważonego wzrostu i pełnego zatrudnienia, przy dążeniu do pozytywnej konwergencji warunków życia i pracy.

7.3. Inwestycje w bezpieczeństwo i obronę są nieskuteczne w przypadku podziału społeczeństwa. Wymiar społeczny inwestycji i reform powinien stanowić integralną część programu bezpieczeństwa. Model gospodarczy i społeczny UE, pozostając zakorzenionym w agendzie ONZ 2030 jako nadrzędnych ramach polityki, powinien zapewnić, że zalety wynikające z jednolitego rynku, opartego na jednej walucie, przyniosą korzyści wszystkim w sprawiedliwy i zrównoważony sposób.

7.4. Wraz z rozpoczęciem nowej kadencji wzywa się UE do zajęcia się pilnymi wyzwaniami w dziedzinie społecznej. EKES uważa, że sprawą priorytetową jest zajęcie się tymi wyzwaniami, które mogą zaszkodzić różnym aspektom programu bezpieczeństwa, oraz tym, które dotyczą jednocześnie wszystkich.

7.5. Poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego różnią się znacznie w zależności od grupy wiekowej, przy czym najbardziej dotknięte są dzieci i osoby starsze. Ubóstwo energetyczne wzrosło z powodu kryzysu kosztów utrzymania, który prowadzi również do utraty przystępnych cenowo mieszkań. Ubóstwo pracujących wzrosło w krajach, w których płace nie nadążały za inflacją, ze względu na utratę siły nabywczej. Pogłębia to nierówności między ludźmi i przyczynia się do podziału społeczeństwa.

7.6. Transformacja ekologiczna i cyfrowa tworzy nowe miejsca pracy i wymaga nowych umiejętności, ale stwarza niepewność dla pracowników, którzy muszą sprostać tym nowym wymaganiom. Dialog społeczny, który mógłby pomóc pracownikom i przedsiębiorstwom w przewidywaniu zmian, jest słaby w niektórych państwach członkowskich ze względu na ograniczony zasięg rokowań zbiorowych. Niedobory siły roboczej wynikają z kilku czynników, w tym braku atrakcyjności niektórych sektorów gospodarki, również z powodu złych warunków pracy; zmian technologicznych, nowych miejsc pracy tworzonych w wyniku transformacji ekologicznej i cyfrowej oraz braku umiejętności istotnych dla rynku pracy wśród pracowników.

7.7. Różnice regionalne występują między centralną częścią a peryferiami jednolitego rynku oraz między obszarami miejskimi i wiejskimi. Takie różnice mogą być pogłębiane przez rozbieżną dynamikę płac. Obszary wiejskie mają kluczowe znaczenie dla spójności gospodarczej i społecznej, rolnictwa i zrównoważonych systemów żywnościowych.

7.8. Zdrowie i bezpieczeństwo pracowników pozostają wyzwaniem, zwłaszcza w odniesieniu do wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Wykorzystanie najlepszych technologii może przyczynić się do podjęcia środków zapobiegawczych w celu poprawy środowiska pracy.

7.9. W niektórych krajach bezrobocie i wykluczenie kobiet osiągnęły dramatyczne rozmiary. Poczyniono postępy w zakresie równych szans mężczyzn i kobiet, ale nadal nie są one zadowalające, jeśli chodzi o stanowiska kierownicze. Pomimo ram prawnych UE dyskryminacja utrzymuje się i dotyczy określonych grup, takich jak młodzi ludzie, osoby niepełnosprawne, pracownicy ze środowisk migracyjnych i społeczności LGBTQIA+. Starzejące się społeczeństwo potrzebuje przystępnych cenowo usług opieki, aby móc żyć w godności.

7.10. Właściwie opracowana polityka inwestycji społecznych może mieć pozytywny wpływ na wzrost gospodarczy, wydajność oraz zrównoważoną konkurencyjność sprzyjającą włączeniu społecznemu, które są kluczem do utrzymania wysokiej jakości miejsc pracy w Europie^(?) i częścią rozwiązań dla wyzwań opisanych powyżej. Wdrażanie reform i polityk w ramach Europejskiego filaru praw socjalnych powinno być nadal wdrażane przez UE i jej państwa członkowskie jako wspólne zobowiązanie polityczne.

^(?) Dz.U. C/2024/4056, 12.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/4056/oj>.

^(?) Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego – Pobudzanie długoterminowego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu poprzez reformy i inwestycje (Dz.U. C, C/2024/3378, 31.5.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/3378/oj>) i Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego (a) Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – 30-lecie jednolitego rynku [COM(2023) 162 final] (b) Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Długoterminowa konkurencyjność UE: perspektywa na przyszłość po 2030 r. (Dz.U. C, C/2024/4056, 12.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/4056/oj>).

7.11. W odniesieniu do zasady pomocniczości i proporcjonalności należy wykorzystać różne instrumenty UE w celu sprostania wyżej wymienionym wyzwaniom, aby stworzyć spójne społeczeństwo zapewniające wyższy poziom bezpieczeństwa UE, jej obywateli i gospodarki.

7.12. Politykę społeczną należy wspierać poprzez lepsze wykorzystanie programów polityki spójności, w tym Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), rozszerzonych o inicjatywy polityczne finansowane ze środków krajowych i inicjatywy współfinansowane ze środków prywatnych. Zasadnicze znaczenie ma całościowe, skoordynowane i zintegrowane podejście polityczne na szczeblu UE. Mogłoby to obejmować budżet UE, który lepiej odpowiadałby wymogom społecznym i byłby realizowany w ramach zreformowanego europejskiego semestru i jego ram konwergencji społecznej, zgodnie z solidną polityką gospodarczą, społeczną i finansową.

7.13. Ponadto systemy ochrony socjalnej i polityka społeczna umożliwiają państwom członkowskim wypełnianie ich zobowiązań w zakresie praw socjalnych i praw człowieka. Nasz model społeczny jest tym, co czyni Unię Europejską wyjątkową i pozytywnie odróżnia ją od konkurentów. Europejski filar praw socjalnych ma na celu wzmocnienie spójności społecznej i skuteczną walkę z ubóstwem, potwierdzając, że prawa socjalne są integralną częścią polityki UE i że istnieje wyraźny związek między filarem a innymi instrumentami UE związanymi z wydatkami socjalnymi. Wzmocnienie powiązań między filarem a procesem europejskiego semestru będzie miało kluczowe znaczenie dla śledzenia postępów i zapewnienia odpowiedniego finansowania i wdrażania polityki społecznej.

7.14. Zmienione zasady reformy zarządzania gospodarczego muszą wspierać reformy strukturalne i inwestycje publiczne, które pobudzają wzrost gospodarczy, a także zwiększać poczucie odpowiedzialności za plany w państwach członkowskich. Nie powinno to się odbywać kosztem wydatków publicznych na podstawowe usługi, takie jak opieka zdrowotna, edukacja i wymiar sprawiedliwości, wpływając na ich jakość i inkluzywność. Aby przeciwdziałać potencjalnym negatywnym skutkom, konieczne jest zapewnienie przestrzeni fiskalnej UE w celu ustabilizowania wydatków socjalnych i zwiększenia inwestycji. Inwestycje finansowane przez UE powinny również finansować europejskie dobra publiczne, z których część została wskazana powyżej. Dobrze zaprojektowane reformy i inwestycje społeczne mogą przynieść znaczące zyski dla wzrostu gospodarczego poprzez ich wpływ na ludzi i wydajność, w tym zwiększoną innowacyjność, absorpcję nowych technologii i możliwości zatrudnienia. Jednocześnie rządy krajowe muszą dokonać przeglądu swoich systemów ochrony socjalnej i zadbać o to, by ich systemy zabezpieczenia społecznego dysponowały wystarczającymi zasobami w obszarach, w których wsparcie społeczne jest najbardziej potrzebne. Infrastruktura i sieci społeczne, zwłaszcza te związane z ochroną socjalną, wymagają odpowiedniego finansowania.

7.15. W związku z tym istotne jest, aby rządy przyjęły jasne stanowisko w sprawie koordynacji krajowych systemów podatkowych w celu powstrzymania erozji bazy podatkowej, zwalczania dumpingu podatkowego i unikania opodatkowania oraz pełnego wykorzystania zwiększonych dochodów podatkowych w celu zwiększenia zasobów własnych UE na inwestycje gospodarcze oraz spójność społeczną i terytorialną.

7.16. Dialog społeczny na wszystkich szczeblach może odegrać kluczową rolę w zwiększaniu wzrostu gospodarczego, wydajności, zatrudnienia i konkurencyjności europejskich przedsiębiorstw na rynkach światowych, przyczyniając się jednocześnie do poprawy warunków pracy i dobrostanu pracowników. Zapewnienie szerszego zasięgu dobrze funkcjonującego dialogu społecznego, w tym rokowań zbiorowych, pozostaje wyzwaniem zarówno dla partnerów społecznych, jak i dla państw członkowskich.

7.17. Wzmocnienie dialogu społecznego i obywatelskiego ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia, by ludzie odgrywali aktywną rolę w zarządzaniu obecnymi ważnymi przemianami. Dialog społeczny toruje drogę do rokowań zbiorowych wraz z prawem pracowników do informacji i konsultacji oraz większym uczestnictwem zgodnie z krajowymi przepisami i praktykami. Instrumenty takie są niezbędne do dostosowania miejsca pracy do wpływu nowych technologii, cyfryzacji i sztucznej inteligencji oraz do aktualizacji warunków pracy i praw pracowniczych, co może również obejmować trwającą w instytucjach UE debatę na temat prawa do bycia offline.

7.18. EKES:

- Wzywa Komisję Europejską do monitorowania wdrażania wszystkich istniejących inicjatyw oraz, w razie potrzeby, do przedstawienia nowych inicjatyw ustawodawczych i nieustawodawczych.
- Zwraca uwagę, że Europejski filar praw socjalnych powinien być nadal wykorzystywany do kierowania pracami na rzecz poprawy spójności społecznej i warunków pracy, równoległe z wysiłkami na rzecz realizacji planu działania na rzecz Europejskiego filaru praw socjalnych i celów na 2030 r. w zakresie zatrudnienia, edukacji, umiejętności i ubóstwa.
- Wzywa Komisję Europejską do monitorowania rozwiązań już zawartych w prawodawstwie unijnym i krajowym w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, organizacji pracy i warunków pracy w trakcie procesu dostosowywania się do wykorzystania sztucznej inteligencji oraz do zapewnienia stosowania podejścia skoncentrowanego na człowieku (np. zarządzania algorytmicznego).

- Wzywa Komisję Europejską do promowania wyników europejskiego dialogu społecznego i wspierania egzekwowania dialogu społecznego na szczeblu krajowym; zauważa, że ramy konwergencji społecznej europejskiego semestru byłyby cennym narzędziem w tym zakresie.
- Wzywa instytucje UE do uznania i docenienia organizacji społeczeństwa obywatelskiego jako kluczowych podmiotów w opracowywaniu i realizacji sprawiedliwej transformacji. Dzięki swoim interakcjom z lokalnymi władzami i zdolności do usunięcia kwestii z areny politycznej i przekazania ich bezpośrednio społeczności, organizacje te pomagają wspierać osoby znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji i te, które są w mniejszym stopniu zdolne do przystosowania się do zmian.
- Wzywa instytucje UE, aby w ramach kolejnych WRF rozwały odpowiednie instrumenty finansowe na rzecz przyszłościowych inwestycji społecznych związanych z potrzebą zapewnienia europejskich dóbr publicznych: (np. w zakresie systemów żywnościowych, wody, dostaw i dystrybucji energii, gospodarki, badań i rozwoju, dostępu do informacji oraz infrastruktury strategicznej), zdrowia, edukacji i dobrostanu.
- Wzywa instytucje UE do oceny potrzeby przyjęcia instrumentu finansowego opartego na doświadczeniach programu SURE w celu ustabilizowania wydatków socjalnych państw członkowskich w przypadku zewnętrznych wstrząsów gospodarczych.
- Wzywa Komisję Europejską do monitorowania i oceny strategii na rzecz równouprawnienia płci, która zakończy się w 2025 r., oraz do pilnego rozpoczęcia prac nad nową strategią.
- Wzywa Komisję Europejską do oceny wyników innych strategii na rzecz równości i do podjęcia odpowiednich działań w celu dalszego budowania Unii równości; mogłoby to obejmować utworzenie Dyrekcji Generalnej ds. Równości w Komisji Europejskiej.
- Wzywa do poprawy gwarancji dla młodzieży i podobnych programów, takich jak inicjatywa ALMA (Aim, Learn, Master, Achieve – mierz wysoko, ucz się, osiągnij biegłość, realizuj cele), które oferują młodym ludziom możliwości zatrudnienia, w tym osobom niekształcącym się, niepracującym ani nieszkolącym się (młodzież NEET), a także wzywa do wzmocnienia innych programów mających na celu rozwiązanie problemu długotrwałego bezrobocia. Ocena europejskiej gwarancji dla dzieci jest niezbędna do monitorowania postępów w realizacji jej celów.
- Wzywa instytucje UE i państwa członkowskie do opracowania ukierunkowanych środków w celu zwiększenia zatrudnienia, aby sprostać wyzwaniom demograficznym, w celu osiągnięcia stabilnego zatrudnienia wspieranego przez aktywną politykę rynku pracy i dialog społeczny. EKES będzie uważnie śledził inicjatywę na szczeblu europejskim mającą na celu zakazanie bezpłatnych i fikcyjnych staży.
- Wzywa do opracowania strategii bezpieczeństwa i higieny pracy mających na celu zapewnienie zerowej liczby zgonów i wypadków przy pracy oraz wzmocnienie walki z chorobami zawodowymi. Środki zapobiegawcze powinny zostać wzmocnione poprzez wykorzystanie nowych technologii, w tym sztucznej inteligencji. Strategie te powinny również uwzględniać potencjalne zagrożenia wynikające z przemian cyfrowych i demograficznych w miejscu pracy, a także zabezpieczenie pracowników przed narażeniem na działanie czynników chorobotwórczych lub czynników niebezpiecznych i zagrożeń psychospołecznych.
- Wzywa państwa członkowskie do właściwego wdrożenia dyrektywy w sprawie adekwatnych wynagrodzeń minimalnych, której celem jest również zmobilizowanie dialogu społecznego i rokowań zbiorowych na wszystkich szczeblach. Pomoże to pracownikom i przedsiębiorstwom, zwłaszcza MŚP, przewidywać zmiany spowodowane transformacją ekologiczną i cyfrową, które stanowią wyzwanie dla partnerów społecznych w wielu krajach w odniesieniu do zakresu rokowań zbiorowych.
- Uznaje apel młodzieżowej sesji plenarnej „Twoja Europa – Twoje zdanie!” (YEYS) (*) o wprowadzenie specjalnych wytycznych dotyczących opodatkowania towarów i usług, które mają szkodliwy wpływ na klimat, takich jak towary luksusowe. Dochody z tych podatków powinny być wykorzystywane do finansowania inicjatyw i środków przyjaznych dla klimatu, wspierających zaangażowanie UE na rzecz zrównoważonej i ekologicznej gospodarki.

8. Zapewnienie zdrowia i godnych warunków życia: solidny wymiar społeczny

8.1. Skutki pandemii COVID-19, kryzys energetyczny spowodowany agresją Rosji na Ukrainę i wynikająca z tego wysoka inflacja budzą niepokój wielu osób. Wskaźnik ubóstwa wykazuje tendencję spadkową w niektórych krajach, ale w innych, zwłaszcza na obszarach oddalonych, nastąpił wzrost ubóstwa bezwzględne wśród osób starszych i kobiet. Należy zrobić dużo więcej, aby osiągnąć europejski cel, jakim jest wydzwignięcie 25 mln osób z ubóstwa do 2030 r., w tym zwalczanie ubóstwa systemowego, ubóstwa dzieci i ubóstwa pracujących.

(*) „Twoja Europa – Twoje Zdanie!” (YEYS) to doroczne wydarzenie EKES-u z udziałem młodzieży. W Sprawozdaniu podsumowującym przedstawiono pięć kluczowych zaleceń z YEYS 2024, sformułowanych i poddanych pod głosowanie przez przedstawicieli młodzieży.

8.2. Aby sprostać obecnym i przyszłym wyzwaniom społecznym, w oparciu o Agendę 2030 ONZ, potrzebujemy odnowionej umowy społecznej dla Europy, aby zapewnić prawa socjalne, równość płci oraz lepsze warunki życia i pracy, przy jednoczesnym zwalczaniu ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz zwiększeniu pozytywnej konwergencji w UE ⁽⁵⁾.

8.3. EKES podkreśla znaczenie uwzględniania perspektywy niepełnosprawności we wszystkich politykach, programach i strategiach UE. Obejmuje to zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami równego dostępu do edukacji, zatrudnienia i usług społecznych. Strategie polityczne powinny być opracowywane w taki sposób, aby usuwać bariery i promować pełną integrację osób z niepełnosprawnościami we wszystkich aspektach życia społecznego, przyczyniając się w ten sposób do bardziej inkluzywnej i sprawiedliwej UE.

8.4. Zmiany demograficzne, charakteryzujące się niskim współczynnikiem urodzeń i starzeniem się społeczeństwa, doprowadzą do zwiększonego zapotrzebowania na wysokiej jakości opiekę zdrowotną i usługi społeczne w Europie, które muszą być dostępne dla wszystkich. Systemy ochrony socjalnej muszą być zrównoważone, aby mogły zapewniać skuteczne rozwiązania również dla przyszłych pokoleń. Należy inwestować zasoby w celu zapewnienia struktur kwalifikacji i dostępności skutecznych usług publicznych i administracji z wystarczającą liczbą zmotywowanych, odpowiednio opłacanych, wykwalifikowanych i przeszkolonych pracowników na wszystkich szczeblach.

8.5. Przystępne cenowo, godne i zrównoważone warunki mieszkaniowe dla wszystkich zostały uznane w deklaracji belgijskiej prezydencji Rady z Liège. EKES wzywa do utworzenia unijnej platformy wspierającej partnerstwa krajowe, regionalne i lokalne w celu położenia kresu wykluczeniu mieszkaniowemu.

8.6. Europejska Unia Zdrowotna ma na celu zagwarantowanie przystępnej cenowo profilaktycznej i terapeutycznej opieki zdrowotnej, która jest dostępna i dobrej jakości. Unia Zdrowotna została ustanowiona w następstwie pandemii COVID-19 i zapewnia gotowość na sytuacje kryzysowe, kompleksowe podejście do zdrowia psychicznego, walkę z rakiem, a także strategiczną autonomię i reformę prawodawstwa farmaceutycznego. Program strategiczny UE na lata 2024-2029 musi koncentrować się na zdrowiu, zarówno w oparciu o postępy poczynione w ramach poprzedniej kadencji, jak i poprzez dalszy rozwój, w szczególności poprzez priorytetowe traktowanie rzadkich chorób i ich skutków, a także poprzez zacieśnienie współpracy w celu przeciwdziałania rozdrobnieniu krajowych systemów opieki zdrowotnej i dysproporcjom między nimi.

8.7. EKES:

- Wzywa do podjęcia działań w zakresie milenijnych celów rozwoju, a także kompleksowej strategii UE na rzecz walki z ubóstwem, która musi obejmować skoordynowane wysiłki we wszystkich państwach członkowskich na rzecz ograniczenia ubóstwa. Strategia ta powinna uwzględniać zarówno najpilniejsze potrzeby, jak i kwestie systemowe, takie jak nierówności dochodowe i brak dostępu do usług społecznych. Powinna ona być dostosowana do Europejskiego filaru praw socjalnych i obejmować najlepsze praktyki państw członkowskich w celu zapewnienia skutecznego i zrównoważonego ograniczania ubóstwa w całej UE.
- Popiera powołanie komisarza odpowiedzialnego za mieszkalnictwo, dysponującego specjalną teką i właściwą dyrekcją generalną, a także przyjęcie całościowego podejścia w formie europejskiego planu działania na rzecz mieszkalnictwa socjalnego w celu zaradzenia kryzysowi mieszkaniowemu. Ten plan działania powinien spowodować uruchomienie środków finansowych w ramach następnym WRF oraz zapewnić wszystkim przystępne cenowo, godne i zrównoważone mieszkania. Szczególny nacisk należy położyć na zapewnienie, aby polityka mieszkaniowa uwzględniała potrzeby słabszych grup społecznych, w tym osób starszych, osób z niepełnosprawnościami i rodzin o niskich dochodach.
- Podkreśla, że dostawy energii klasyfikuje się jako usługę świadczoną w interesie ogólnym. Ramy regulacyjne UE powinny stworzyć warunki dla przyjaznych dla środowiska, przystępnych cenowo, dostępnych i niezawodnych dostaw energii, zgodnie z założeniami unii energetycznej.
- Wzywa Komisję do wdrożenia strategii na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami i silnego europejskiego programu na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami w nowej kadencji. Komisja powinna zatem przygotować plan działania zawierający inicjatywy w zakresie polityk, programów i prac legislacyjnych. Celem tego planu działania powinno być zapewnienie włączenia i równego traktowania osób z niepełnosprawnościami, zgodnie z Konwencją ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.
- Wzywa do przyjęcia podejścia „Jedno zdrowie” w celu ochrony dobrostanu obywateli i zagwarantowania dostępu do wody, bezpieczeństwa żywności i suwerenności żywnościowej oraz dostępu do zrównoważonej opieki zdrowotnej i usług społecznych jako dóbr publicznych.

⁽⁵⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego – Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady – Sprawozdanie dotyczące prognozy strategicznej z 2023 r. Zrównoważony rozwój i dobrostan ludzi jako kluczowy element otwartej strategicznej autonomii Europy (Dz.U. C/2024/4057, 12.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/4057/oj>).

- Uznaje rolę, jaką odgrywają wolne zawody, MŚP, inne zainteresowane strony i organizacje społeczeństwa obywatelskiego w uczynieniu społeczności lokalnych bardziej odpornymi, sprawliwymi, zdrowymi, zrównoważonymi i sprawliwymi społecznie; podkreśla, że aktywna ochrona środowiska ma zasadnicze znaczenie dla zrównoważonej przyszłości.
- Zwraca uwagę, że polityka zdrowotna nie istnieje w próżni; jest to raczej sektor krytyczny dla gospodarki UE, obok energii, bezpieczeństwa żywnościowego i technologii. Dlatego też opieka zdrowotna powinna być ceniona jako publiczna inwestycja społeczna, a nie jako koszt. Konieczne są wysiłki na rzecz zwiększenia inwestycji zarówno w profilaktykę, jak i w zagwarantowanie długoterminowej stabilności opieki zdrowotnej zgodnie z koncepcją „prawa do zdrowia”, która została uznana za priorytet podczas Konferencji w sprawie przyszłości Europy.
- Wzywa UE do podjęcia pilnych działań w celu stworzenia w pełni rozwiniętej Europejskiej Unii Zdrowotnej oraz do znacznych inwestycji we wspólne projekty badawcze w dziedzinie medycyny, jak uczyniono to w odpowiedzi na pandemię COVID-19; wzywa UE do wprowadzenia planu działania w zakresie chorób rzadkich oraz do uznania, że obywatele mają prawo do dobrej jakości, przystępnej cenowo i dostępnej opieki zdrowotnej, która zostanie określona w europejskiej gwarancji zdrowia.
- Podkreśla potrzebę zmiany paradygmatu, która uznaje wartość opieki w naszych społeczeństwach w oparciu o europejską strategię w dziedzinie opieki; wzywa do przyjęcia europejskiej gwarancji opieki w celu zapewnienia dostępu do wysokiej jakości i przystępnej cenowo opieki wszystkim, którzy jej potrzebują. Gwarancja powinna wzmocnić pozycję osób potrzebujących opieki, a jednocześnie wspierać ich opiekunów, w tym zmniejszyć ciężar nieodpłatnych obowiązków opiekuńczych ze strony kobiet.
- Apeluje również o finansowanie uzupełniające UE w celu wsparcia państw członkowskich w miarę rozszerzania i ulepszania usług opieki oraz zwiększenia zasięgu. Inwestycje w gospodarkę usług opiekuńczych mają zasadnicze znaczenie dla poprawy jakości życia wszystkich, zwłaszcza tych, którzy znajdują się w najtrudniejszej sytuacji.
- Uznaje wartość opieki i pracy opiekuńczej w naszym społeczeństwie oraz potencjał gospodarki opiekuńczej w zakresie tworzenia wysokiej jakości miejsc pracy i godnych warunków pracy dla osób świadczących opiekę, w tym pracownic i pracowników zatrudnionych w gospodarstwie domowym. Należy podjąć kroki w celu przyciągnięcia nowych pracowników do sektora opieki zdrowotnej i inwestowania w wykształconą, wykwalifikowaną, zrównoważoną pod względem płci i zmotywowaną siłę roboczą, która jest wysoko ceniona i odpowiednio wynagradzana. Działania te będą miały kluczowe znaczenie dla zapewnienia odpornej i wysokiej jakości opieki zdrowotnej w państwach członkowskich.
- Podkreśla potrzebę dążenia do strategii opartej na godnym starzeniu się i solidarności międzypokoleniowej oraz wzywa do opracowania europejskiej strategii na rzecz osób starszych.
- Przyjmuje do wiadomości apel młodzieżowej sesji plenarnej „Twoja Europa – Twoje zdanie” (YEYS) o wspólną znormalizowaną strategię w zakresie praw seksualnych i reprodukcyjnych w całej Unii. Strategia ta powinna gwarantować powszechny dostęp do kompleksowych usług w zakresie zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego, promując równouprawnienie płci i chroniąc prawa podstawowe.

9. Uczestnictwo obywateli, solidna przestrzeń społeczeństwa obywatelskiego i konstruktywny dialog obywatelski

9.1. Uczestnictwo jest kluczowym elementem demokracji europejskiej i warunkiem wstępnym budowania zaufania i legitymizacji polityki UE w oczach obywateli. Koncepcja demokracji uczestniczącej jest zapisana w art. 11 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE), który stanowi, że obywatele mają prawo uczestniczyć w życiu demokratycznym Unii, a instytucje europejskie są zobowiązane do konsultacji i podejmowania decyzji w możliwie najszerszym i najbardziej przejrzystym zakresie.

9.2. Obywatele zebrani na Konferencji w sprawie przyszłości Europy zakwestionowali proces decyzyjny UE i zwrócili się o większą elastyczność w podejmowaniu decyzji i działaniach, zwłaszcza w obliczu pilnych wyzwań globalnych.

9.3. Zapewnienie osobom w każdym wieku możliwości zaangażowania się w życie obywatelskie i przyczyniania się do niego jest kluczowym aspektem rozwoju zarówno odpowiedzialności obywatelskiej, jak i wiarygodności procesu demokratycznego. Dzięki solidnemu systemowi zorganizowanego uczestnictwa młodzi ludzie mogą przyczynić się do kształtowania przyszłości UE poprzez innowacje, zaangażowanie i poświęcenie. Niezależne, wolne i reprezentatywne organizacje społeczeństwa obywatelskiego są gwarancją demokratycznych społeczeństw i odgrywają kluczową rolę w opracowywaniu, wdrażaniu i monitorowaniu polityki UE. Organizacje społeczeństwa obywatelskiego kierują zbiorowym zaangażowaniem: stanowi to uzupełnienie form bezpośredniego uczestnictwa obywateli, którzy przekazują opinie poszczególnych osób, co równoważy wszelkie podejmowane przez państwa członkowskie próby tłumienia przestrzeni obywatelskiej.

9.4. Organizacje partnerów społecznych stanowią istotną część zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego. Uznani partnerzy społeczni odgrywają jednak szczególną rolę w kształtowaniu polityki gospodarczej, polityki w dziedzinie pracy i polityki społecznej, które propagują pozytywną konwergencję warunków życia i pracy we wszystkich państwach członkowskich. Należy tę rolę w pełni uznać i podtrzymywać w strukturach i procesach dialogu społecznego na wszystkich szczeblach, i zauważając przy tym, że nie jest to dialog obywatelski.

9.5. EKES z zaniepokojeniem odnotowuje wydarzenia w niektórych państwach członkowskich, które doprowadziły do kurczenia się przestrzeni działania organizacji społeczeństwa obywatelskiego, chociaż organizacje te odgrywają kluczową rolę w obronie podstawowych praw i wolności oraz w przeciwdziałaniu narastającej fali populizmu. UE musi nadal przeciwdziałać tym zmianom za pomocą procedur przewidzianych w art. 7 oraz poprzez zamrażanie funduszy europejskich przeznaczonych dla państw członkowskich, które nie przestrzegają praworządności, niezależności systemu sądownictwa lub praw podstawowych, takich jak wolność zrzeszania się lub prawo do wypowiedzi, lub które ograniczają wolność prasy i mediów w celu manipulowania debatą publiczną. Społeczeństwa dyskryminacyjne są nie do pogodzenia z Unią Europejską, która dąży do promowania zrównoważonego dobrobytu gospodarczego, postępu społecznego i włączenia społecznego.

9.6. Obywatele nigdy nie wyrażali się tak jasno na temat tego, czego chcą. Ich głos musi być słyszalny podczas podejmowania decyzji w UE, za pomocą instrumentów partycypacyjnych i narzędzi e-demokracji, takich jak europejska inicjatywa obywatelska, panele obywatelskie i crowdsourcing pomysłów politycznych obywateli.

9.7. Europa musi być bezpieczną i przyjazną przestrzenią transgraniczną dla społeczeństwa obywatelskiego, w tym dla podmiotów gospodarki społecznej. Należy wspierać i promować zorganizowany dialog obywatelski na wszystkich szczeblach sprawowania rządów we wszystkich państwach członkowskich.

9.8. Powinno się zatem wzmocnić mechanizmy dialogu ze społeczeństwem obywatelskim, aby zapewnić zorganizowany i konstruktywny dialog uwzględniający wiedzę fachową społeczeństwa obywatelskiego. Obecne doraźne i fragmentaryczne ustalenia są niewystarczające i w zbyt dużym stopniu opierają się na dobrej woli i osobistych inicjatywach zaangażowanych osób i służb.

9.9. EKES, jako instytucjonalny głos zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego w UE, odgrywa kluczową rolę we wspieraniu solidnej przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego i ułatwianiu konstruktywnego dialogu obywatelskiego. Dzięki swojej szerokiej wiedzy i wieloletniemu doświadczeniu jest on niezbędnym pomostem między instytucjami UE a różnymi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, gwarantując, że ich głos jest słyszalny w procesach kształtowania polityki. Jego wyjątkowa pozycja umożliwia EKES-owi promowanie demokracji uczestniczącej i wspieranie włączania różnych zainteresowanych stron w proces kształtowania polityki UE. Zapewniając platformę budowania konsensusu i dialogu, EKES wspiera rozwój polityki sprzyjającej włączeniu społecznemu, która odzwierciedla potrzeby i aspiracje obywateli, zwiększając tym samym legitymację i skuteczność sprawowania rządów w UE.

9.10. W związku z tym EKES:

- Apeluje o strukturalne wsparcie dla roli organizacji społeczeństwa obywatelskiego w budowaniu odpornych społeczeństw poprzez dialog obywatelski i społeczny i uznaje kluczową rolę, jaką organizacje społeczeństwa obywatelskiego odgrywają we wspieraniu odpornych, równych i zrównoważonych społeczeństw poprzez inicjatywy oddolne. Nie można wykluczać organizacji społeczeństwa obywatelskiego z podejmowania decyzji dotyczących polityk UE, przyszłości Europy i jej obywateli. Należy zadbać o prowadzenie otwartego, przejrzystego i regularnego dialogu ze stowarzyszeniami przedstawicielskimi i społeczeństwem obywatelskim⁽⁶⁾. Aby skutecznie wdrożyć art. 11 TUE, należy stosować standardy dialogu obywatelskiego we wszystkich instytucjach UE⁽⁷⁾.
- Wzywa instytucje UE do objęcia wiodącej roli i opracowania strategii na rzecz społeczeństwa obywatelskiego⁽⁸⁾, wraz z jasnym planem działania. Ponadto EKES apeluje o coroczny dialog obywatelski lub tabelę wyników przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego⁽⁹⁾, zawierającej informacje na temat tego, czy uwagi organizacji społeczeństwa obywatelskiego, które wniosły wkład w drodze konsultacji, zostały uwzględnione. Tablica ta mogłaby zostać wykorzystana do sporządzania co dwa lata sprawozdania na temat dialogu obywatelskiego, w którym oceniano by dialog obywatelski i skuteczność działań organizacji społeczeństwa obywatelskiego⁽¹⁰⁾.

⁽⁶⁾ Traktat o Unii Europejskiej (TUE), art. 11 ust. 2.

⁽⁷⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Wzmocnienie dialogu obywatelskiego i demokracji uczestniczącej w UE: kierunki działań” (Dz.U. C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj>) (punkty 1.6; 5.4).

⁽⁸⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Wzmocnienie dialogu obywatelskiego i demokracji uczestniczącej w UE: kierunki działań” (Dz.U. C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj>).

⁽⁹⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Wzmocnienie dialogu obywatelskiego i demokracji uczestniczącej w UE: kierunki działań” (Dz.U. C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj>).

⁽¹⁰⁾ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Wzmocnienie dialogu obywatelskiego i demokracji uczestniczącej w UE: kierunki działań” (Dz.U. C, C/2024/2481 z 23.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj>).

- Wzywa do podjęcia działań mających na celu wzmocnienie pozycji młodych ludzi jako siły napędowej, aby zapewnić UE bardziej zrównoważoną przyszłość, i uznaje, że wyzwania takie jak zmiana klimatu, transformacja cyfrowa i zmiany demograficzne są priorytetami i szansami dla młodych ludzi na wprowadzenie zmian w UE. Należy stworzyć przestrzeń dla ich zorganizowanego uczestnictwa. Ważne jest również podkreślenie, w jaki sposób ich innowacyjność, zaangażowanie i poświęcenie mogą kształtować przyszłość UE.
- Uważa, że ważne jest uznanie i docenienie istotnej roli, jaką odgrywa społeczeństwo obywatelskie we wdrażaniu wielu kluczowych aspektów kształtowania polityki UE, w tym Europejskiego filaru praw socjalnych. Społeczeństwo obywatelskie odgrywa zasadniczą rolę w utrzymaniu jedyne go w swoim rodzaju modelu społeczno-gospodarczego UE oraz w promowaniu zrównoważonego wzrostu, spójności społecznej i inkluzywności.
- Uważa, że wolontariat musi być uznawany i doceniany jako istotny wyraz aktywnego obywatelstwa. Należy podjąć kroki w celu uznania i wspierania wolontariatu jako formy zaangażowania obywatelskiego, która wzmacnia aktywność obywatelską i demokrację uczestniczącą, między innymi poprzez ogłoszenie roku 2025 Europejskim Rokiem Wolontariatu.
- Popiera apel młodzieżowej sesji plenarnej „Twoja Europa – Twoje zdanie” (YEYS) o większe zaangażowanie i reprezentację młodych ludzi w procesie decyzyjnym UE oraz o wprowadzenie parytetu młodzieży w wyborach do Parlamentu Europejskiego. Dzięki temu młodzi ludzie będą bezpośrednio zaangażowani w kształtowanie przyszłości Europy, co będzie wspierać bardziej inkluzywny i reprezentatywny proces demokratyczny.
- W pełni popiera zalecenie młodzieżowej sesji plenarnej „Twoja Europa – Twoje zdanie” dotyczące stworzenia solidnych ram prawnych dla mediów społecznościowych w celu przeciwdziałania polaryzacji i dezinformacji. Ramy te powinny mieć na celu ochronę procesów demokratycznych, ochronę ludzi przed szkodliwymi treściami oraz zagwarantowanie sprawiedliwego i świadomego dyskursu publicznego w całej UE.

9.11. Wypełniając naszą rolę, możemy zagwarantować, że podczas obecnej kadencji instytucji UE wszystkie organizacje społeczeństwa obywatelskiego będą mogły wyrażać swoją opinię i odgrywać uzasadnioną rolę z korzyścią dla wszystkich.

Bruksela, dnia 18 września 2024 r.

Oliver RÖPKE
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego